

UPPFÖLJNING AV RESURSCENTRA FÖR KVINNOR 2013 – 2015

SLUTRAPPORT APRIL 2016

RAPPORTEN I KORTHET

- Resurscentra för kvinnor har genomfört en mångfald av aktiviteter av främst förutsättningsskapande karaktär. Arbetet har synliggjort kvinnors villkor men i mindre utsträckning ökat kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.
- Programmets måluppfyllelse och resurscentras framgång påverkas i hög grad av regionala aktörers mottagarkapacitet.
- Nationellt ansvariga myndigheter bör säkerställa att kunskap och erfarenhet från Resurscentra tas omhand av regionalt utvecklingsansvariga framöver.
- I det fortsatta arbetet med jämställd regional tillväxt rekommenderas ökad målstyrning och ett fokus på resultat och effekter.

INNEHÅLL

INLEDNING

Bakgrund till programmet och uppföljningen

KAPITEL 1 Programmets uppbyggnad och strategiska förutsättningar

Reflektion om programmets upplägg och styrning

KAPITEL 2 Programmets genomförande

Sammanfattning av resurscentras genomförda verksamhet

KAPITEL 3 Resultat och effekter

Bedömning av programmets resultat och effekter med fokus på framgångsfaktorer och regionala förutsättningar

KAPITEL 4 Lärande framåt

Lärdomar från programperioden inför framtida arbete med jämställd regional tillväxt

KAPITEL 5 Sammanfattning

BAKGRUND

Om Resurscentra för kvinnor 2013 – 2015

Uppföljningen:

5 delleveranser

- Vår 2014 - Kartläggning och nuläge
Analys av programmets syfte, mål och innehåll.
- Höst 2014 - Bidragsanalys
Analys av programmets förväntade bidrag och resultat.
- Vår 2015 – Halvtidsrapportering
Test av Resurscentras förändringstrappa vid en halvtidsutvärdering.
- Höst 2015 - Fördjupad regional analys
Analys av resurscentras omvärld och kontext.
- **Vår 2016 – Slutrapport**
Sammanfattning av uppföljningen med fokus på bedömning av programmets mål och genomförande

Tillväxtverket har i uppdrag av regeringen att fördela verksamhetsbidrag till resurscentra för kvinnor med högst 36 miljoner kronor per år under åren 2013, 2014 och 2015. Medlen ska utgöra ett verksamhetsbidrag till resurscentra för kvinnor med målet att bidra till att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Verksamheten vid resurscentra för kvinnor ska främja kunskapsförmedling och kunskapsutveckling. Detta ska ske i nära samverkan med länsstyrelser, landsting, samverkansorgan och andra relevanta aktörer.

Ursprunget till det som nu är Resurscentraprogrammet uppstod redan i början av 1990-talet då kvinnors behov, erfarenheter och potential inte ansågs tillvaratas fullt ut i det regionala tillväxtarbetet. Regeringens och dåvarande Nuteks (föregångaren till Tillväxtverket) satsningar på Resurscentra för kvinnor var, och är, ett försök att bidra till att balansera denna ojämlikhet.

Sweco har haft i uppdrag av Tillväxtverket att genomföra en extern uppföljning av Resurscentraprogrammet under programperioden 2013 – 2015. Uppföljningen har handlat om att granska, analysera och regelbundet återföra synpunkter, resultat och slutsatser till Tillväxtverket. Uppföljningen innebär en bedömning av hur resurscentras insatser, i samverkan med relevanta aktörer, bidragit till att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.

Inom ramen för uppföljningen har Sweco tidigare levererat fyra delrapporter till Tillväxtverket. Denna slutrapport kommer att sammanfatta programperioden och uppföljningen, analysera vilka resultat och effekter programperioden bidragit till och reflektera kring vilka lärdomar som kan tas med för det fortsatta arbetet med jämställd regional tillväxt.

METOD OCH MATERIAL

Slututvärderingens bedömningar och slutsatser baseras på det insamlade materialet från de totalt fem rapporteringstillfällen som uppföljningsuppdraget omfattat. Arbetet har genomförts genom en mix av kvantitativa och kvalitativa materialinsamlingsmetoder, samt dokumentstudier.

Uppföljningsrapporter samt primära källor och underlag

Vår 2014 - Kartläggning och nulägesanalys

Portföljanalys utifrån ansökningshandlingar och verksamhetsplaner.
Genomlysning av utvärderingar från tidigare programperioder.

Höst 2014 - Bidragsanalys

Regionbesök och intervjuer med representanter för samtliga resurscentra, med enstaka undantag.

Vår 2015 – Halvtidsrapportering.

Sammantagen analys av tidigare rapporter och underlag.
Enkät till resurscentra.
Enkät till respektive resurscentras primära målgrupp.

Höst 2015 - Fördjupad regional analys

Fallstudier i fem regioner: Värmland, Västmanland, Dalarna, Skåne, Norrbotten

Vår 2016 – Slutrapport

Sammantagen analys av tidigare rapporter och underlag.
Granskning av samtliga resurscentras skriftliga slutrapporter.
Intervjuer med representanter från Tillväxtverket och Näringsdepartementet.

GENUSTEORETISKT RAMVERK

Forskningsanalysens roll i uppföljningen av Resurscentra

Tidigare genusvetenskaplig forskning har använts i Swecos uppföljning av Resurscentraprogrammet för att fördjupa de kontinuerliga bedömningarna av programmets möjligheter att uppnå målen att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.

Värdet av att använda genusvetenskaplig kunskap i uppföljningen har bestått i fördjupad förståelse av de komplexa och multipla mekanismer som bidragit till att skapa de genusmönster som Resurscentraprogrammet syftar till att förändra. En sådan förståelse är nödvändig för att kunna bedöma i vilken mån och på vilket sätt Resurscentras insatser bidrar till att förändra rådande genusmönster.

- För Swecos del har forskningsanalyserna möjliggjort en mer nyanserad helhetsbedömning av det material som samlats in från resurscentra och deras primära målgrupper i den kontinuerliga uppföljningen av programmet.
- För Tillväxtverkets del har forskningsanalyserna bidragit med underlag för kritisk reflektion kring programmets upplägg och genomförande som kan ligga till grund för Tillväxtverkets fortsatta arbete för jämställd regional tillväxt.
- För Resurscentras del har forskningsanalyserna bidragit med underlag för kritisk reflektion kring planering och genomförande av sina verksamheter, samt bidragit till en ökad förståelse för hur genomslaget för deras verksamheter påverkas av regionens specifika genusmönster och mottagarkapacitet.
- För forskarnas del har interaktionen med Resurscentra, Sweco och Tillväxtverket möjliggjort en mångfacetterad inblick i de politiska och praktiska förutsättningarna att förändra rådande genusmönster.

KAPITEL 1

PROGRAMMETS UPPBYGGNAD OCH STRATEGISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

VAD VILLE REGERING OCH TILLVÄXTVERKET UPPNÅ?

Potentiella resultat och effekter

Resurscentraprogrammet 2013–2015 förväntades vidareutveckla den verksamhet som bedrivits under föregående programperiod. Medel beviljades för att resurscentra skulle skapa lokal förankring och delaktighet i det civila samhället och samverka med länsstyrelser, landsting och samverkansorgan samt andra relevanta aktörer. De resultat och effekter som regering och Tillväxtverket såg framför sig var att resurscentra skulle utveckla och förmedla kunskap samt arbeta strategiskt på strukturell nivå inom fem insatsområden: (1) entreprenörskap och innovativa miljöer, (2) kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud, (3) tillgänglighet, (4) strategiskt gränsöverskridande samarbete samt (5) landsbygdsutveckling. Inriktningarna motsvarar regeringens prioriteringar i nationell strategi för regional konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning 2007 – 2013.

Till skillnad från föregående programperiod (2010-2012) skulle resurscentra inte rikta sitt arbete till enskilda företag eller kvinnor utan mot de strukturer som bidrar till att skapa en jämställd regional tillväxt. Tillväxtverket ansåg att resurscentra borde fokusera på tre olika arbetssätt för att öka kvinnors delaktighet och inflytande inom de utpekade insatsområdena: (1) att kritiska granska och synliggöra strukturer, (2) att samverka, föra dialog och sprida aktiviteter samt (3) att genomföra verksamhet inom ett eller flera insatsområden.

Från regeringen fanns en förväntan att resurscentra skulle bidra i genomförandet av de regionala handlingsplanerna för en jämställd regional tillväxt. Att finansiera resurscentra med ett verksamhetsbidrag har varit en viktig förutsättning för denna programperiod. Förhoppningen var att skapa ett stabilt arbete utan projektbaserad kortsiktighet. Styrningen av programmet har genomgående varit en känslig fråga. Anledningen är bl.a. att resurscentra har en lång tradition av att utforma arbetet utifrån ett gräsrotsperspektiv, där kvinnors villkor och vägar till inflytande identifieras och formuleras i dialog med olika grupper av kvinnor på lokal nivå.

Förväntningarna på resurscentra var att de skulle bidra till inflytande i form av strukturell påverkan och förändring – något som kräver kunskap och argument som utmanar beslutsfattare och andra relevanta aktörers synsätt.

BEDÖMNING AV PROGRAMMETS MÖJLIGHETER ATT NÅ UPPSATTA MÅL

Ett brett program med stora variationer

Som Sweco genomgående påpekat i uppföljningens delrapporter är Resurscentraprogrammet 2013–2015 ett brett program med stora variationer vad gäller aktiviteter, mål och organisationsformer. Det finns en utmaning i att uttala sig om programmet som helhet. Det finns också en utmaning i att förklara vad resurscentra är – dess olika organisationsformer och verksamhetsmässiga innehåll. Resurscentras förutsättningar att bidra till programmets mål skiljer sig åt vad gäller följande omständigheter: regional kontext, uppsatta mål, tillgängliga medel, prioriterade målgrupper samt organisationsform.

Otydlig programlogik – otydlig programverksamhet

Resurscentraprogrammet har haft övergripande mål för programmet samt syfte, mål och exempel på prioriterad verksamhet för respektive insatsområde. Sweco ser följande problem med programlogiken: För det första är målstyrningen alltför bred. Det finns flera mål och flera exempel på prioriterad verksamhet. Ingen hierarki mellan mål finns där vissa pekas ut som överordnade och andra som underordnade. För det andra är målen inte tillräckligt operationaliserade, dvs. de bryter inte ner och konkretiserar vad synliggörande och inflytande inom respektive insatsområde faktiskt innebär. Programlogiken gör det svårt att förstå vad programmet ska uppnå i praktiken. Som Swecos följeforskning visat har det också uppstått ett glapp mellan programmets mål och resurscentras mål och aktiviteter. Bedömningen är därför att programlogiken inte skapat förutsättningar för att programmet ska fungera som styrintstrument för genomförandet. En otydlig programlogik har bottnat för en otydlig programverksamhet och inte gett tillräckligt stöd för ett genomförande som ska öka kvinnors inflytande och påverka strukturer.

REFLEKTION OM RELEVANS OCH REALISM

Kan en otydlig styrning vara relevant?

Förutom otydlig programlogik har Tillväxtverket haft en otydlig roll under programperioden. Legitimiteten för programmet inom Tillväxtverket har av resurscentra upplevts som svag och programmet har uppfattats ligga långt ner på prioriteringsordningen. Nackdelen med denna otydlighet är att det präglar programverksamheten. Det är svårt att veta vad som i praktiken ska uppnås. Därtill är det svårt att mäta och värdera den verksamhet som bedrivs. Insatser och aktiviteter blir synliga på regional nivå för respektive resurscentra – men det är svårt att aggregera dem till en nationell helhetsbild och uttala sig om resultat. En sådan styrning ger utrymme för regional flexibilitet, styrning underifrån och självbestämmande. Detta kan vara relevant med tanke på att resurscentra till stor del utgörs av en gräsrotsrörelse och eftersom de inte har tolkningsföreträdare i genomförandet av regionalt tillväxtarbete. Men flera resurscentra har efterfrågat att Tillväxtverket ska ta en mer framträdande roll och fungera som samlande kraft. Sweco har också rekommenderat en tydligare kravställning, exempelvis att kunskapsframställning ska vara ett medel/verktyg för påverkansarbete, inte ett mål i sig.

Fanns realistiska förutsättningar att utöva inflytande?

Förutsättningarna i både programlogik, programhantering och resurscentras brist på tolkningsföreträdare i det regionala tillväxtarbetet gör att målet att öka kvinnors inflytande och påverka strukturer kan problematiseras. Programmet inger en stark tilltro till vad insatser kan ge för effekter – kanske en alltför stor tilltro vad gäller inflytande. Om det huvudsakliga målet var att påverka de strukturer som begränsar kvinnors inflytande borde regeringen och Tillväxtverket på ett bättre sätt riktat in programskrivningar och resurscentras arbete mot operativt och strategiskt arbete, och ge mindre utrymme för synliggörande, kunskapsförmedling och kunskapsutveckling. Men en sådan styrning har begränsats genom valet av finansieringsform. Resurscentra har finansierats med ett verksamhetsbidrag där själva syftet är ökad frihet jämfört med projektfinansiering. Det finns därmed ett antal inbyggda utmaningar i programkonstruktionen – utmaningar som varken har adresserats eller hanterats under programmets gång.

STRUKTURELL PÅVERKAN

Forskningsanalys: Strukturella eller riktade insatser

Enligt Resurscentraprogrammets riktlinjer ska Resurscentra arbeta strategiskt på en strukturell nivå, där insatserna inte riktar sig till enskilda företag eller företagare som är kvinnor. Samma angivelse fanns i den förra programperioden (2010-2012) då Sweco i sin uppföljning drog slutsatsen att inriktningen på strukturell nivå kunde vara ett uttryck för en vilja hos Tillväxtverket att öka Resurscentras förmåga att motivera och bedriva sina insatser utifrån ett genusvetenskapligt underbyggt perspektiv.

Med stöd i tidigare forskning (Stensöta 2009) konstaterades att riktade insatser till kvinnor riskerar att cementera traditionella könsroller, snarare än att utmana dessa och fylla dem med ett mer mångfacetterat och varierande innehåll. Samtidigt hänvisades till andra forskningsstudier (Squires 2005, Walby 2005) som urskilt en mellanväg där både riktade och strukturella insatser kan ingå i som en del i jämställdhetsintegrering av offentliga verksamhetsområden, samt till tidigare forskning (Forsberg 2005) där det konstaterats att det kan, men inte behöver vara, skillnad på att stödja kvinnor och förändra strukturer.

Samtidigt som nuvarande programperiod (2013-2015) föreskriver ett arbetssätt där Resurscentras insatser inte riktar sig till enskilda företag eller företagare som är kvinnor föreskriver programmets mål att det just är kvinnors villkor som ska synliggöras och kvinnors inflytande som ska ökas. Detta skiljer sig från den förra programperiodens mål att bidra till jämställdhet inom det regionala tillväxtarbetet. Begreppen "jämställdhet" och "genus" har helt tagits bort i det nya programmet och ersatts av "kvinnors villkor" och "kvinnors inflytande". I förra programmet angavs exempelvis att Resurscentras verksamheter skulle baseras på kunskap om genus. I det nuvarande programmet står istället att Resurscentra ska basera sin verksamhet på kunskap om kvinnors villkor och inflytande och regionalt tillväxtarbete. Det anges att Resurscentra ska främja kunskapsutveckling och kunskapsförmedling, men vilken typ av kunskap som åsyftas specificeras inte.

JÄMSTÄLLDHETSBEGREPPET

Forskningsanalys: Olika perspektiv på jämställdhet

I de genusvetenskapliga analyserna inom Swecos uppföljning av Resurscentraprogrammet har Eva Magnussons rapport "Jämställdhet i många olika versioner – mönster i den politiska retoriken för jämställdhet i svenskt 1990-tal" använts som avstamp för följande analyser:

- Magnussons sex perspektiv på jämställdhet (konsensus, individualism, skillnadstänkande, mäns/kvinnors förhållande till jämställdhet, jämställdhetens gränser) visar att definition av jämställdhet skiljer sig inom och mellan regeringens uppdrag till Tillväxtverket, Resurscentraprogrammets formulering och Resurscentras verksamheter, vilket kan påverka programmets möjligheter att uppnå målen att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.
- Den största skillnaden i jämställdhetsperspektiv återfinns mellan regeringen å ena sidan och programmet/Resurscentra å den andra. I sitt uppdrag till Tillväxtverket skriver regeringen att Resurscentras verksamhet ska bidra till "jämställd regional tillväxt". I Resurscentraprogrammet används däremot inte jämställdhet som begrepp utan använder istället formuleringen "synliggörande av kvinnors villkor och ökning av kvinnors inflytande". Olika Resurscentra har definierat jämställdhet på olika sätt, beroende på de inre och yttre faktorer som präglat deras organisationer och regionala kontext. Likheterna i jämställdhetsperspektiv är således störst mellan Resurscentraprogrammet och Resurscentra, trots slutsatsen i Swecos tidigare uppföljningsrapporter att det råder ett glapp mellan programmets och respektive Resurscentras mål.
- Regeringen betonar konsensus mellan olika aktörer kring jämställd regional tillväxt, vilket kontrasterar till den stora variationen i olika Resurscentras sätt att definiera och eftersträva jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet. Resurscentras verksamheter präglas av konflikt och utmaning i de fall där de uppfattas som obekväma genom att betona vikten av jämställdhet i sammanhang där det annars glöms bort. Skillnaden mellan regeringens konsensusperspektiv och Resurscentras variation/konflikt-perspektiv bör begrundas med tanke på Magnussons reflektion om att betoning på konsensus riskerar att leda till en negativ inställning till kvinnoorganisationer såsom Resurscentra.

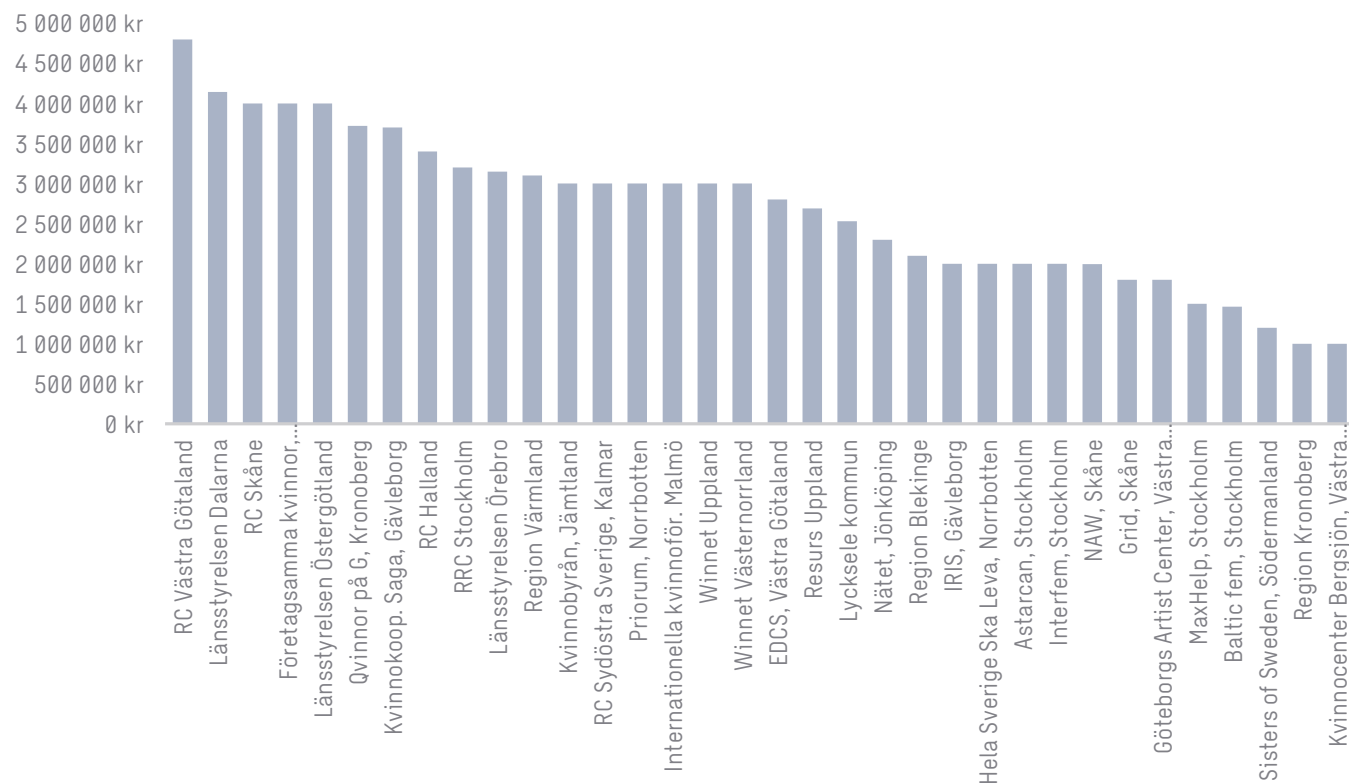
KAPITEL 2 PROGRAMMETS GENOMFÖRANDE

BEVILJADE MEDEL

Fördelning per resurscentra

En tydlig skillnad mellan resurscentra har varit variationen i tilldelade medel. Tidigare rapporter har konstaterat att det har funnits betydande skillnader i medelstilldelning för verksamheter med liknande mål, vilket har påverkat förutsättningarna för att genomföra verksamheten.

Följande diagram visar fördelningen av beviljade medel per resurscentra. Winnet Sverige avviker från övriga resurscentra genom sitt nationella uppdrag som beviljades 8 800 000 kr + 400 000 för genomförandet av Nordiskt Forum, och har därmed uteslutits från diagrammet.

INSATSOMRÅDEN

Fördelning per insatsområde

Resurscentras 5 insatsområden

1. Entreprenörskap och innovativa miljöer

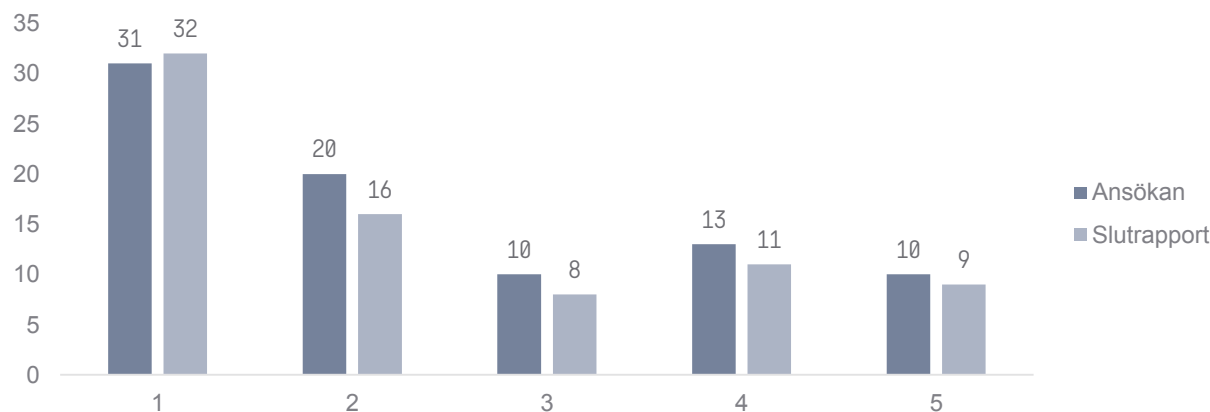
2. Kompetensförsörjning och ökat
arbetskraftsutbud

3. Tillgänglighet

4. Strategiskt gränsöverskridande
samarbete

5. Landsbygdsutveckling

Resurscentra har genomfört sin verksamhet inom ramen för fem insatsområden. Vissa resurscentra har fokuserat arbetet på ett insatsområde medan andra har haft en bred verksamhet som spänner över flera insatsområden. För att få en bild av vilka insatsområden resurscentra genomfört sin verksamhet inom har resurscentras slutrapporter jämförts med ansökningarna. Diagrammet nedan visar hur fördelningen av resurscentraverksamhet per insatsområde som angavs i ansökan (första stapeln) och i slutrapporten (andra stapeln).

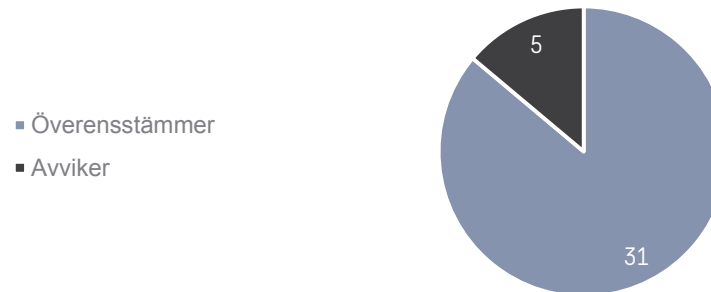
Granskningen visar att de flesta resurscentra har bedrivit verksamhet inom de insatsområden som angavs i ansökan, medan några inte har kunnat genomföra arbete på grund av interna svårigheter eller för låg mottagarkapacitet.

Insatsområde 4 och 5 har från Tillväxtverkets sida betraktats som horisontella och var tänkta att genomsyra insatsområde 1-3. I granskningen av slutrapporterna framkom den horisontella karaktären till viss del i insatsområde 4 genom att många resurscentra rapporterade om samarbeten även om man inte har angett specifik verksamhet inom insatsområde 4. Inom insatsområde 5 framkom inte samma mönster, då främst de resurscentra som angett verksamhet inom insatsområdet beskrev arbete som främjar landsbygdsutveckling.

GENOMFÖRD VERKSAMHET

Har verksamheten genomförts enligt plan?

I granskningen av resurscentras slutrapporter bedömdes i vilken utsträckning den genomförda verksamheten överensstämde med ansökan. Bedömningen har baserats både på angivna insatsområden och aktiviteter. Om ett resurscentrum har arbetat inom de insatsområden man uppgav i ansökan och har genomfört större delen av de aktiviteter man hade planerat för har det bedömts som överensstämmande. Ett resurscentrum som har uteslutit eller ändrat insatsområden, eller uteslutit en mängd planerade aktiviteter, har bedömts som avvikande. Diagrammet nedan visar fördelningen av överensstämmande och avvikande slutrapporter.

Resurscentras verksamhet har generellt bedömts som överensstämmande. En stor majoritet av resurscentra har arbetat med de insatsområden och genomfört aktiviteter som uppgavs i ansökan. Av de resurscentra som har bedömts som avvikande finns olika förklaringar till avvikelser:

- Ansökan har inte omarbetats tillräckligt efter budgetrevidering och det har därmed angetts fler aktiviteter än vad som var realistiskt inom ramen för reviderad budget.
- För högt ställda mål kring möjliga påverkansaktiviteter och tillgång till relevanta arenor har lett till att man inte kunnat leverera i enlighet med ansökan.
- Interna problem, som brist på projektledarskap och samverkansmöjligheter, har bidragit till begränsat genomförande.

PÅVERKANSARBETETS KARAKTÄR

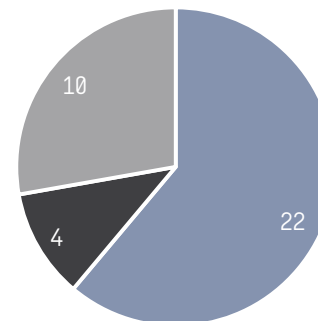
Förutsättningsskapande eller strategiskt arbete

Resurscentra har arbetat med påverkansarbete på en mängd olika sätt. I granskningen av resurscentras slutrapporter har det gjorts en distinktion mellan *förutsättningsskapande* och *strategiskt* arbete utifrån karaktären på verksamhetens arbetssätt och genomförda aktiviteter.

- Exempel på förutsättningsskapande arbete: kunskapsspridning, seminarier och dialogmöten skapar förutsättningar för förändring och ger indirekta resultat.
- Exempel på strategiskt arbete: att aktivt vara involverad i externa aktörers processer, fungera som remissinstans, processtöd eller delta i formuleringar av regionala strategier ger mer direkta resultat.

Bedömningen av slutrapporterna har fokuserat på var verksamhetens *tyngdpunkt* legat. Om ett resurscentrum har uppgett vissa strategiska aktiviteter men främst ägnat sig åt förutsättningsskapande aktiviteter har det bedömts som att verksamheten haft sin tyngdpunkt i förutsättningsskapande arbete. Diagrammet nedan visar andelen resurscentra som har bedömts ha en strategisk eller förutsättningsskapande tyngdpunkt, alternativt en jämvikt mellan båda.

- Tyngdpunkt förutsättningsskapande
- Tyngdpunkt strategiskt
- Jämvikt mellan strategiskt och förutsättningsskapande

En majoritet av resurscentra har haft sin tyngdpunkt i förutsättningsskapande arbete. Endast ett fåtal har fokuserat på strategiskt arbete, medan ett antal resurscentra har haft en jämvikt mellan strategiskt och förutsättningsskapande arbete.

TILLÄMPNING AV INSATSOMRÅDEN

Nedan beskrivs ett urval lokala aktiviteter och verksamheter för att exemplifiera hur inriktningen mot de olika insatsområdena har konkretiserats och tillämpats.

Entreprenörskap och innovativa miljöer

Initiering av tillväxtprovokationer – nya typer av mötesplatser för företagare (Grid)

Kartläggning och analys av kvinnors företagsnätverk (Winnet Kronoberg)

Integrering av jämställdhetsperspektiv i regionala strategier (Region Värmland)

Kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud

Digitalt ledningsverktyg för jämställdhetsintegrering (Winnet Västra Götaland)

Processtöd för regionala aktörer i framtagandet av tillväxtstrategier (EDCS)

Workshops för affärsrådgivare i jämställd bedömning av affärsidéer (RRC Örebro)

Tillgänglighet

Stöd till resurscentra att söka EU-bidrag för insatser inom kvinnors digitala kompetens (Winnet Sverige)

Påverkansarbete för jämlik digital utveckling i arbetet med Skånes Digitala Agenda (Winnet Skåne)

Kommunikationsverktyg för inkluderande och normkritisk kommunikation (Region Värmland)

TILLÄMPNING AV INSATSOMRÅDEN

Strategiskt gränsöverskridande samarbete

Internationellt samarbete med partners i Östersjöområdet – förstudie och förberedelse till ansökan om medel för gemensamt projekt (Winnet Skåne)

Samverkanskonferensen Möjligheternas Landsbygd (bl.a. Winnet Jönköping, Winnet Östergötland, Winnet Sverige)

Samarbete med ideella organisationer gällande yttranden och remissvar (Internationella Kvinnoföreningen Malmö)

Landsbygdsutveckling

Pilotprojektet "Landsbygd på lika villkor" – förslag på ett jämställt landsbygdsprogram överlämnades till regeringen (Winnet Jönköping)

Processtöd till landsbygdsenheten på Länsstyrelsen (Winnet Dalarna)

LEA – Lokal Ekonomisk Analys – stöd till lokala utvecklingsgrupper att analysera kvinnors villkor i deras bygd (Winnet Östergötland)

BEDÖMNING AV GENOMFÖRANDET

Rik variation på väg mot mer strategisk inriktning

Resurscentra har enligt sin slutrapportering genomfört den verksamhet som de planerat för i sin ansökan. Inga större avvikelser har identifierats. Generellt har resurscentra genomfört sin verksamhet inom de insatsområden som inledningsvis angavs, och de har i huvudsak genomfört de aktiviteter som utlovats. Men eftersom uppsatta mål varit otydliga är det svårt att värdera genomförandet och mäta graden av måluppfyllelse. Verksamheten är, som tidigare påpekats, bred.

Med utgångspunkt i reflektionerna om programmets strategiska förutsättningar som gjordes i kapitel 1 kan konstateras att styrningen har gett den verksamhet man kan förvänta sig. Programmets otydliga programlogik har bidragit till att verksamheten inte har varit sammanhållen eller resultatorienterad. Eftersom en resultatorienterad typ av verksamhet inte var intentionen med programmet har det heller inte präglat utfallet av programmet.

Sweco konstaterade i halvtidsutvärderingen att verksamheten i denna programperiod har varit mer strategiskt inriktad än förra programperioden som präglades av förutsättningsskapande arbete med ett fokus på kunskapsproduktion. Trots det visar granskningen av slutrapporterna att tyngdpunkten i resurscentras verksamhet främst legat på förutsättningsskapande arbete även i denna programperiod. Även om programmet som helhet rört sig i en mer strategisk riktning behöver fler resurscentra utveckla sin verksamhet och gå från att enbart förmedla vad och varför till att stödja regionala aktörer med hur de kan arbeta för synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.

KAPITEL 3 RESULTAT OCH EFFEKTER

SWECOS TEORETISKA BIDRAG

Verktyg för att mäta inflytande

Som en del av följeforskningen av Resurscentraprogrammet 2010 – 2012 tog Sweco fram en resultatuppföljningsmodell i form av en förändringstrappa. Detta är ett teoretiskt bidrag som Sweco har vidareutvecklat under programperioden 2013 – 2015. Förändringstrappan har använts för att mäta graden av inflytande i det regionala utvecklingsarbetet. Trappan är möjlig att använda även i andra förändringsanalyser.

1. Identifiering

Formerat en strategi för att uppnå verksamhetens mål och delmål:

- Baserat på ett problembaserat budskap
- Identifierat kopplingen till regionens arbete
- Genomfört en målgruppsanalys, identifierat relevanta arenor och aktörer
- Formerat en strategi för det fortsatta påverkansarbetet
- Tagit fram en kommunikationsplan kopplad till relevanta aktörer och planerat material att använda

2. Etablering

Etablerat kontakt med och identifierat relevanta aktörer
Positionerat sig på arenan och definierats som aktör av andra aktörer på arenan.

- Relevanta aktörer och arenor utifrån:
- Finansiering
- Programets mål
- RCs mål

3. Kommunikation

Medverkat i sammanhang relevanta för RCs budskap

- Bidragit till att sätta agendan vid en sammankomst eller är en punkt på agendan
- Framfört sitt budskap eller resultat
- Fört en dialog med relevanta aktörer
- Deltagit i implementeringen av program eller projekt på regional eller lokal nivå.

4. Påverkan

Gett avtryck hos relevanta aktörer och/eller i det regionala utvecklingsarbetet

- Det kommunicerade budskapet har lett till ökad handlingsförmåga hos mottagaren.
- Kvinnors villkor och inflytande diskuteras av relevanta aktörer utan RCs medverkan.
- Deltagit i formulerandet av skrivningar i regionala dokument.
- Enskilda personer blir bärare av budskap RC fört med sig.

5. Förändring

RCs arbete har på ett tydligt sätt lett till förändring hos relevanta aktörer.

- På ett tydligt sätt ökat kvinnors inflytande i det regionala utvecklingsarbetet
- Någon annan har gjort något baserat på RCs budskap
- Budskapet har översatts och integrerats i relevanta aktörers egna arbete.

Figurerna symboliserar antal resurscentra som enligt kriterierna placerar sig på respektive trappsteg

RESURSCENTRAS FÖRÄNDRINGSTRAPPA

Mäta strukturell påverkan

I halvtidsutvärderingen presenterades Resurscentras förändringstrappa med aktuella placeringar för programperioden 2012-2015. Trappan är ett verktyg för att visualisera och mäta resurscentras grad av inflytande och se utvecklingen mot målet att öka kvinnors inflytande.

- Jämfört med programperioden 2010-2012 har det generellt skett en förflyttning uppåt i förändringstrappan. Ungefär hälften av verksamheterna befinner sig under denna programperiod på trappsteg 3 eller 4.
- Placeringen i förändringstrappan påverkas inte av vilket eller vilka insatsområden man valt att arbeta med. **Hur** man arbetar är viktigare än **vad** man arbetar med, när det gäller att öka sitt inflytande.
- Resurscentra som organisatoriskt befinner sig inom eller nära offentliga strukturer (tex som en del av länsstyrelse eller region) tenderar att placera sig högre upp på trappan än övriga, men det kan vara lika betydelsefullt att ha goda relationer och ett etablerat samarbete med offentliga strukturer.

Hälften av resurscentras verksamheter befinner sig på trappsteg 3 och 4, vilket säger något om graden av inflytande i resurscentraprogrammet som helhet. I praktiken innebär det till exempel att man i en majoritet av regionerna har deltagit i implementeringen av program eller projekt på regional eller lokal nivå, eller att man deltagit i formulerandet av skrivningar i regionala dokument. På vissa håll innebär det också att kunskapsöverföringen gjort att kvinnors villkor och inflytande diskuteras av relevanta aktörer även utan resurscentras medverkan.

FRAMGÅNGSNYCKLAR

Arbetssätt för att öka synliggörande och inflytande

Sweco har i tidigare rapportering efterlyst ett större fokus på *hur* resurscentraverksamheten genomförs och hur programmålen operationaliseras. Ett sätt att i efterhand närma sig detta är att söka efter gemensamma arbetssätt, metoder och organiseringsformer som varit framgångsrika i förhållande till att nå programmets övergripande mål. Genom att sammanfatta de tidigare analyserna i delrapporterna och titta närmare på resurscentras egna slutrapportering till Tillväxtverket är det möjligt att dra slutsatser kring de framgångsnycklar som under den aktuella programperioden har bidragit till att enskilda resurscentra antingen förflyttat sig uppåt på trappan eller placerat sig på något av de översta trappstegen.

Pedagogisk
kvalitet

Process- och
projektlednings-
förmåga

Översättnings-
kapacitet utifrån
behov

Uthållighet och
långsiktighet

Nära kontakt
med offentliga
strukturer

Pedagogisk kvalitet avser kvalificerat utbildningsmaterial eller –format som på ett lättförståeligt sätt anpassats för målgruppen. **Processledningsförmåga** innebär kompetens att planera och koordinera samarbetet gentemot externa aktörer. **Projektledningsförmåga** innebär förmågan att planera och leda det egna arbetet. **Översättningskapacitet** handlar om att integrera och göra jämställdhetsfrågan konkret utifrån aktuella regionala behov. **Uthållighet** och långsiktighet kräver ingen närmare förklaring. **Nära kontakt med offentliga strukturer** handlar i första hand om goda relationer med nyckelpersoner/beslutsfattare.

Samtliga framgångsnycklar bygger på en djup kunskap och lång erfarenhet av att arbeta med jämställdhet och regional tillväxt och utveckling. För att framgångsnycklarna ska bli lättare att förstå - och i framtiden använda som förebilder och inspiration - beskrivs de närmare utifrån regionala exempel på följande sida.

REGIONALA EXEMPEL PÅ FRAMGÅNGSNYCKLAR

Nära kontakt med offentliga strukturer:
Region Värmland har stått innanför den regionala strukturen och kunnat komma nära konkret utvecklingsarbete eftersom man tillhört regionens enhet för regional tillväxt.

Pedagogisk kvalitet: **RRC Örebro** har riktat in sig mot affärsrådgivande organisationer och genomfört kunskapshöjande workshops för att skapa affärsrådgivning på lika villkor.

Pedagogisk kvalitet:
Winnet Västra Götaland har skapat Jämställdhetskartan som ett verktyg för att visualisera kommuners och regioners jämställdhetsmönster.

Process- och projektledningsförmåga:
Internationella Kvinnoföreningen Malmö har visat god projektledningsförmåga genom att strukturera arbetet kring tre huvudmoment: situationsanalys, genomförande och uppföljning.

Nära kontakt med offentliga strukturer:
Winnet Norrbotten har stått utanför den regionala strukturen men ändå kunnat etablera ett kontinuerligt samarbete med regionala aktörer, bl.a. som ledamot i Jämställdhetsdelegationen på Länsstyrelsen

Uthållighet och långsiktighet:
Winnet Dalarna mötte motstånd initialt men genom uthållighet och erfarenhet från tidigare lokalt resurscentrumsarbete lyckades man etablera sig som legitim aktör.

Översättningskapacitet: **Winnet Västmanland** har deltagit i framtagandet av ett jämställdhetsintegrerat uppföljningssystem till regionens affärsplan för att kunna kartlägga kvinnors deltagande i de företagsfrämjande insatserna.

Process- och projektledningsförmåga:
EDCS har fokuserat sitt arbete mot externa processer och fungerat som rådgivare och processtöd till regionala aktörer.

Översättningskapacitet: **Winnet Jönköping** har arbetat proaktivt i arbetet med regionala strategier, bl.a. genom att få prioriteringar från kvinnliga lantbruksföretagare i handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet.

MOTTAGARKAPACITETENS BETYDELSE

Regionala förutsättningar påverkar genomförandet

En av följeforskningens delrapporter innehåller en regional fördjupning med syftet att förtydliga hur den lokala mottagarkapaciteten påverkar förutsättningarna för programmets genomförande. Med hjälp av fallstudier av fem län (Dalarna, Skåne, Norrbotten, Västmanland, Värmland) tecknas en bild av de med- och motkrafter som resurscentra möter i arbetet med att öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. I analysen framträder en komplex regional kontext med stora utmaningar, där det är avgörande för kvaliteten i resurscentras arbete att de har reflekterat över sin roll i den regionala kontext de beslutat sig för att verka inom.

	MEDKRAFTER	MOTKRAFTER
INTERNA	Brett och inkluderande arbete Tydlig ledning och rollfördelning Skrivningar i regionala planer och strategier	Låg prioritet Målkonflikter Drivs ofta av eldsjälar utan strategiskt mandat Regionala skrivningar mer ord än handling Smart specialisering Låg intensitet i jämställdhetsarbetet
EXTERNA	Ökad kunskap om jämställdhet Ökat nationellt tryck Näringslivet som lok inom kompetensförsörjningsfrågor Nya branscher viktiga för regionernas framtida tillväxt En aktiv civil sektor	Tids – och resursbrist i genomförarorganisationer, t.ex. kommuner Kunskap och engagemang genomsyrar sällan alla delar av en organisation Dålig kännedom om regionala uppdrag och mål kopplade till jämställdhet

DEN REGIONALA ARENAN

Forskningsanalys: Resurscentras regionala kontexter

Tidigare forskning visar att kvinnor som grupp generellt har mindre makt och inflytande över samhällsutvecklingen än män och att män ofta tillåts utgöra norm i offentliga utvecklingsinsatser (Eduards 2002, Wendt Höjer & Åse 1999). Detta gäller även det regionala tillväxtarbetet, där det redan på 90-talet visades att kvinnor var underrepresenterade i det regionala tillväxtarbetet och att merparten av de regionalpolitiska medlen gick till mansdominerade branscher och män som företagare eller projektledare (Friberg 1993).

Uppföljande studier visar att snedfördelningen av representation och resurser till stor del bestått (Forsberg & Lindgren 2010, Hudson & Rönnblom 2007, Lindberg 2010 & 2012, Pettersson 2007 & 2008, Pettersson & Saarinen 2004, Rönnblom 2003 & 2008, Westberg 2005). Genusmönstren i den regionala tillväxtpolitiken kan enligt forskningen bland annat urskiljas i vilka personer, företag och näringar som framställs som tillväxtskapande, entreprenöriella och innovativa i regionala strategier och hur regionala företags- och innovationsstöd fördelas mellan kvinnor och män. Forskningen visar att det främst är mansdominerade näringar såsom basindustri, tillverkningsindustri och ny teknik (t.ex. IT, bioteknik, fiberoptik) som prioriterats, även om dessa på senare år kompletterats av vissa satsningar på könbalanserade näringar såsom besöksnäringen och kulturella/kreativa näringar (Lindberg 2011 & 2012, Pettersson & Lindberg 2013).

Forskningen har urskilt hur "regionala skuggstrukturer" av formella och informella mansdominerade nätverk utövar inflytande över regionernas resursfördelning utifrån en ensidig syn på vilka verksamheter som utgör länets styrkeområden och som bör prioriteras i det regionala tillväxtarbetet (Forsberg & Lindgren 2010). Dessa faktorer avspeglar regionernas mottagarkapacitet för Resurscentras budskap i termer av de regionala aktörernas kunskapsnivå inom kvinnors villkor och inflytande i regionalt tillväxtarbete och vilja att förändra rådande genusmönster, vilket påverkar Resurscentraprogrammets möjligheter att uppnå målen att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet.

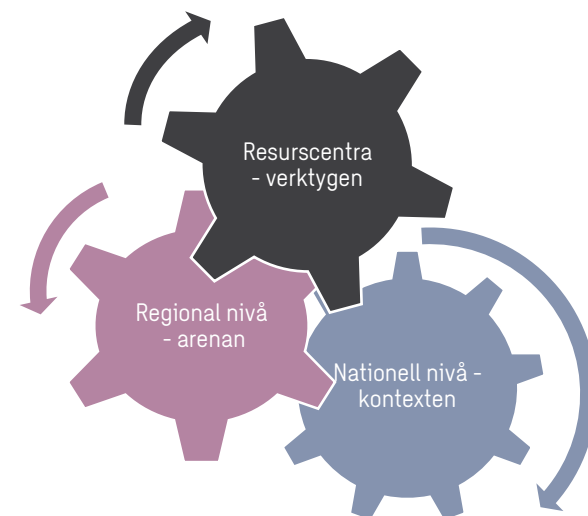
REFLEKTION OM RESURSCENTRAS ROLL

Ett verktyg i regionen

I den regionala fördjupning som gjorts beskrivs resurscentra som en aktör som har tillgång till verktyg för att agera på den regionala arenan. Att framhålla resurscentras tillgång till verktyg är talande och visar på vikten av övergripande styrning och sammanhang. Verktyg är det som krävs för operativ förmåga och handlingskraft, men resultatet påverkas av den som använder verktygen och av användarens avsikter.

Resurscentra hade kunnat få en ännu starkare roll och mer inflytande om det funnits gemensamma riktlinjer eller en vedertagen funktion i respektive region, så att alla verktyg satts i liknande funktion. Under den aktuella programperioden har varje resurscentrum utarbetat sin egen roll, vilket har krävt ett stort förarbete för att definiera sin egen funktion i relation till övriga aktörer. Vissa har haft ett försprång genom tidigare etablerade kontaktnät och samarbeten, medan andra börjat från början. En gemensam, programövergripande tolkning av vad ett resurscentrum bör fylla för funktion i regionen och vilket ansvar det ska tillskrivas, hade förmodligen flyttat fram gränserna redan från start och generellt ökat möjligheterna för inflytande.

Det är viktigt att poängtera att en gemensam förståelse för resurscentras roll och funktion inte ska ske på bekostnad av möjligheten att anpassa verksamheten till de regionala förutsättningarna och behov. Vad som ska göras och hur det ska göras måste självklart styras från regionerna. Översättarkapaciteten - dvs att göra jämställdhetsfrågan konkret utifrån de regionala utmaningarna - har ju tidigare nämnts som en viktig framgångsfaktor för att nå inflytande.

ÖVERGRIPANDE BEDÖMNING AV RESULTAT OCH EFFEKTER

Vad har det lett till?

Resurscentra för kvinnor har arbetat mot två övergripande mål; att synliggöra kvinnors villkor samt att öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Målen har inte någon prioritering sinsemellan, men det är rimligt att anta att ett synliggörande i praktiken föregår ett ökat inflytande. Det är alltså svårt att nå målet om ökat inflytande, om det inte finns en grund lagd genom synliggörandet.

Att synliggöra kvinnors villkor

Redan från föregående programperiod fanns inom resurscentra en upparbetad erfarenhet kring intern och extern kunskapsproduktion och kunskapsspridning om kvinnors villkor. Därför var utgångspunkten för den aktuella programperioden god. För målet att synliggöra kvinnors villkor kan utvärderingen konstatera att resurscentraprogrammet 2013-2015 tydligt bidragit till att skapa en diskurs och öppna samtal med kvinnors villkor i fokus. Kunskapsproduktion och kunskapsspridning har etablerats på hög nivå och regionalt har resurscentra i stort fått upp frågan på agendan i regionerna. På vissa håll har man dessutom kommit vidare i ett mer operativt och strategiskt arbete. De regionala variationerna är däremot stora och därmed finns fortfarande regioner där man trots allt inte lyckats nå ett synliggörande.

Att öka kvinnors inflytande i det regionala utvecklingsarbetet

När det gäller målet att öka kvinnors inflytande i det regionala utvecklingsarbetet kvarstår svårigheten att mäta graden av inflytande och den eventuella förändring som skett under programperioden, eftersom det inte funnits några gemensamma verktyg för uppföljning inom programmet. Målet är dessutom tolkningsbart på minst två olika sätt. Dels kan målet tolkas som att det är själva ökningen av inflytande som är central. I så fall skulle en före- och en eftermätning av inflytande säga något om ökningen, men inga gemensamma indikatorer har tagits fram för ett sådant ändamål.

Förändringstrappan utvecklades av Sweco som en del av utvärderingsuppdraget och skulle kunna användas för att mäta ökat inflytande om den används för regelbundna nedslag under flera år. Eftersom den första "mätningen" med förändringstrappan genomfördes mitt i den aktuella programperioden bedömer både Sweco och Tillväxtverket att alltför kort tid har passerat för att en ytterligare mätning skulle vara meningsfull. Förändringstrappan används därför först och främst för att illustrera nuläget och regionernas spridning, samt lagt en grund för framtida uppföljning.

Med tolkningen att det är ökningen i sig som är målet, betyder det att en förflyttning från trappsteg 1 till trappsteg 2 skulle innebära måluppfyllelse, trots att graden av inflytande fortfarande är mycket låg. En annan tolkning av målet är därför att programmet som helhet syftar till strukturell påverkan och att måluppfyllelsen nås först när reellt inflytande uppnåtts, det vill säga när programmet befinner sig på trappsteg 4 eller 5. Med tanke på att det endast är en tredjedel av programmets regionala resurscentra som nått trappsteg 4 och 5 så kan man i det avseendet konstatera att det återstår en bra bit innan resurscentra nått det inflytande man har eftersträvat.

En allmän uppfattning är att resurscentraprogrammet som helhet rört sig uppåt på förändringstrappan jämfört med föregående programperiod, men då kriterierna för förändringstrappan sattes först under denna programperiod är det en kvalificerad uppskattning mer än en exakt mätning.

Långsiktigt resultat

Resultatmässigt finns en mängd exempel på aktiviteter som genomförts i syfte att öka kvinnors inflytande, men några långsiktiga effekter är naturligtvis svårt att se direkt efter programperiodens avslut. Det som kan konstateras är att det inom de regioner som har ett resurscentrum som placerats sig på förändringstrappans två översta trappsteg finns förutsättningar för långsiktiga effekter inom den regionala utvecklingen, exempelvis tack vare skrivningar i regionala strategier och planer. I övriga regioner är förutsättningarna för långsiktiga effekter svagare.

Målgruppen har haft betydelse för resultatet

Resurscentras utpekade målgrupp bedöms som central när det gäller programmets resultat och förutsättningar för långsiktiga effekter. Målgruppen har utan närmare precision bestått av beslutsfattare på regional nivå, vilka har haft stor makt att öppna upp de nödvändiga kontaktvägarna som krävts för verklig förändring. Samma målgrupp har också haft makt att förhindra förändringsarbetet genom att avvisa samarbetsinitiativ. Enkät svar från halvtidsutvärderingen visar att resurscentras verksamhet är väl känd bland representanter från målgruppen i respektive region, vilket är en förutsättning för att nå resultat.

KAPITEL 4 LÄRANDE FRAMÅT

VAD HÄNDER NU?

Jämställdhetsstödet i regionerna förändras

I Budgetpropositionen för 2016 gavs inget besked om att Tillväxtverket ska fortsätta fördela medel till verksamhet som bedrivs av resurscentra för kvinnor. Regeringen gav i december 2015 Tillväxtverket i uppdrag att utveckla arbetet för jämställd regional tillväxt genom samordning, stöd och lärande riktat till regionalt utvecklingsansvariga aktörer. Regeringens avsikt med uppdraget är att stärka det arbete som regionalt utvecklingsansvariga bedriver för att integrera jämställdhet i verksamheter och program i det regionala tillväxtarbetet. Regeringen har beslutat att Tillväxtverket ska fördela minst 34 mkr per år 2016 – 2018 i syfte att nå målet för jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet. Regeringens samlade bedömning är att det idag finns en ändamålsenlig struktur för att arbeta med jämställdhetsintegrering kopplat till jämställd regional tillväxt. I detta skifte – där jämställdhet integreras i ordinarie regionalt utvecklingsarbete hos regioner, regionförbund och länsstyrelser – vill Sweco föra fram följande lärdomar från sitt följeforskningsuppdrag.

Fortsätt samverka och arbeta nära offentliga strukturer!

Sweco har visat att samverkan samt närhet till offentliga strukturer har varit en framgångsnyckel i arbetet med att öka kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. De resurscentra som ligger på de två översta trappstegen i förändringstrappan har inte enbart tagit sig in på relevant arena utan samverkat och fått gehör hos regionala aktörer i offentliga strukturer. Det är viktigt att dessa upparbetade och framkomliga vägar utvecklas. Om nationella ambitioner ska få genomslag på regional nivå, och om kunskap och mål ska översättas till konkret tillväxtarbete, behöver flera parter i ett flernivåsystem samspela med varandra.

Involvera civilsamhället och dra nytta av gräsrotsperspektivet!

Resurscentraprogrammet har inneburit en speciell kombination av gräsrotsrörelse och underifrånarbete med strukturell påverkan på regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete. Regionalt utvecklingsansvariga bör involvera och ta tillvara civilsamhället i det fortsatta arbetet för att skapa delaktighet, förankring och ett robust utvecklingsarbete som når utanför den egna organisationen och ordinarie samarbetspartners.

Ta tillvara resurscentras kompetens och erfarenheter!

Resurscentras verksamhet har en lång historia. Flera resurscentra runt om i landet har lagt grunden för ett viktigt och långsiktigt arbete genom metodutveckling och kunskapshöjning. Regering, Tillväxtverket, länsstyrelser, landsting och samverkansorgan kan dra nytta av detta arbete. Kunskapsunderlag, verktyg och metoder samt personella resurser kan användas när regionalt utvecklingsansvariga nu tar fram nuläges- och behovsanalyser och handlingsplaner för att arbeta vidare med jämställd regional tillväxt 2016 – 2018. Tillväxtverket kan bidra till att säkerställa att en kunskapsöverföring sker och att resurscentras arbete tas till vara när regionerna/länen arbetar vidare.

Tydliggör logik och öka målstyrningen – men bibehåll den regionala flexibiliteten!

Resurscentraprogrammet har lidit brist på målstyrning. Nationella förutsättningar har bottnat för en bred skara av aktiviteter där resurscentra haft svårt att förstå och koppla det egna arbetet till programmets övergripande mål. Det har varit en utmaning att utvärdera både resurscentras verksamhet och programmet. I det fortsatta arbetet rekommenderas en uppstramning – utan att det sker på bekostnad av den regionala flexibiliteten. Målstyrning behöver inte vara hård och bestå av formella riktlinjer. Den kan vara mjuk och bestå av ett dialogbaserat ägarskap där Tillväxtverket erbjuder ett aktivt stöd och möjliggör erfarenhetsutbyten.

Insatser behöver generera resultat och effekter – inte enbart vara förutsättningsskapande!

Resurscentras arbete har under denna programperiod blivit mer operativt och strategiskt – men det har fortfarande en dominerande förutsättningsskapande karaktär. Arbetet handlar ofta om kunskapsframställning och kunskapsspridning. Metoder och processer har i alltför stor utsträckning fokuserat på vad och varför och inte det s.k. hur-et som ger konkret möjlighet att integrera jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet. I det fortsatta arbetet bör krav ställas på att insatser ska generera resultat och effekter – inte enbart aktiviteter, metoder och processer. För att nå dit behöver det s.k. hur-et utvecklas. Som Sweco visade i den fördjupade regionala analysen är en nationell efterfrågan och tryck viktigt. Då ökar viljan på regional nivå och arbetet blir lättare att prioritera. Regering och Tillväxtverket har nu alla möjligheter att skapa bättre förutsättningar för det jämställda regionala tillväxtarbetet framöver.

Ett fortsatt arbete med jämställdhetsintegrering behöver bygga på fler sociala kategorier än kön!

Som Swecos följeforskning visat har mål och syftesformuleringar i denna programperiod skiftat till att fokusera på kvinnor – inte jämställdhet. I *Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och konkurrenskraft 2015 – 2020* lyfts fyra betydelsefulla områden fram för det fortsatta arbetet med jämställd regional tillväxt. Dessa utgår från kön. Intersektionalitet, dvs. samspelet mellan olika sociala kategorier såsom kön, ålder, etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning är ett begrepp som inte nämns. Ska det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering på regional nivå bygga på ett intersektionellt perspektiv? Vad betyder det i så fall för regionalt utvecklingsansvariga? Hur ska det prägla det regionala tillväxtarbetet? Här behövs viktiga klargöranden från Tillväxtverket.

VAD SÄGER FORSKNINGEN?

Forskningsreflektioner inför fortsatta insatser

Utifrån forskningsanalyserna av Resurscentraprogrammets genomförande och Resurscentras insatser i relation till de regionala kontexterna kan följande reflektioner göras inför fortsatta insatser för jämställd regional tillväxt:

- Genusvetenskaplig forskning kan bidra till en fördjupad förståelse av de komplexa och multipla mekanismer som skapar och upprätthåller de genusmönster offentliga insatser för jämställd regional tillväxt syftar till att förändra.
- Strukturella insatser för jämställd regional tillväxt kan kombineras med riktade insatser till kvinnor som underrepresenterad och missgynnad grupp i det regionala tillväxtarbetet för att förändra rådande genusmönster.
- Den varierade regionala mottagarkapaciteten för Resurscentras insatser behöver tas i beaktan vid en eventuell regionalisering av ansvaret att fördela medel, eftersom det riskerar att skapa skilda förutsättningar för Resurscentras finansiering i olika delar av landet och begränsa Resurscentras möjligheter att agera som tidvis obekväma påtryckare gentemot de regionala aktörer som då får makten över deras resurser.

KAPITEL 5 SAMMANFATTNING

SAMMANFATTNING

- Resurscentra för kvinnor 2013 – 2015 syftar till att synliggöra kvinnors villkor och öka kvinnors inflytande inom det regionala tillväxtarbetet. Verksamheten vid resurscentra för kvinnor ska främja kunskapsförmedling och kunskapsutveckling samt vara strategiskt inriktat. Arbetet ska ske i nära samverkan med länsstyrelser, landsting och samverkansorgan samt andra relevanta aktörer. Resurscentras arbete har bedrivits inom fem insatsområden: entreprenörskap och innovativa miljöer, kompetensförsörjning och ökat arbetskraftutbud, tillgänglighet, strategiskt gränsöverskridande samarbete samt landsbygdsutveckling.
- Resurscentraprogrammet är ett brett program med stora variationer vad gäller aktiviteter, mål och organisationsformer. Programmet bygger på en otydlig programlogik och otydlig styrning. Det finns övergripande mål samt mål för respektive insatsområde – men de har inte rangordnats eller operationaliserats på ett konkret sätt. Programlogiken har därför gjort det svårt att förstå vad programmet ska uppnå i praktiken. Resurscentra har också själva efterfrågat en mer aktivt roll av Tillväxtverket kopplat till programmet.
- Resurscentra för kvinnor har genomfört en mångfald av aktiviteter. Det förutsättningsskapande arbetet har exempelvis handlat om seminarier, konferenser och dialogmöten som skapar förutsättningar för förändring och ger indirekta resultat. Det operativa och strategiska arbetet har handlat om att aktivt vara involverad i externa aktörers processer, fungera som remissinsats och delta i framtagandet av regionala strategier som ger mer direkta resultat.
- Som en del av följeforskningen av Resurscentraprogrammet 2010 – 2012 tog Sweco fram en resultatuppföljningsmodell i form av en förändringstrappa. Trappan är ett verktyg för att visualisera och mäta resurscentras grad av inflytande och se utveckling mot målet att öka kvinnors inflytande. Förändringstrappan tillämpades i denna programperiod och visar att ungefär hälften av resurscentras verksamhet befinner sig på trappsteg 3 eller 4 (av fem trappsteg). Det innebär att man i en majoritet av regionerna har deltagit i implementeringen av program eller projekt på regional eller lokal nivå, eller att man deltagit i formulerandet av skrivningar i regionala dokument.

SAMMANFATTNING

- Även om fler resurscentra under denna programperiod flyttat sig uppåt i de s.k. förändringstrappan och arbetet blivit mer strategiskt visar granskningen av slutrapporterna att tyngdpunkten i resurscentras verksamhet främst legat på förutsättningskapande arbete, även i denna programperiod. Placeringen i trappan påverkas inte av vilket eller vilka insatsområden man valt att arbeta med. Hur man arbetar är viktigare än vad man arbetar med, när det gäller att öka sitt inflytande. Swecos bedömning är att arbetet har synliggjort kvinnors villkor men i mindre utsträckning ökat kvinnors inflytande i det regionala tillväxtarbetet. Men som visats i följeforskningen påverkas programmets måluppfyllelse och resurscentras framgång i hög grad av regionala aktörers mottagarkapacitet.
- I arbetet med att öka kvinnors synliggörande och inflytande i det regionala tillväxtarbetet pekar Sweco ut fem framgångsnycklar: pedagogisk kvalitet, process- och projektledningsförmåga, översättningskapacitet utifrån behov, uthållighet och långsiktighet samt nära kontakt med offentliga strukturer. Samtliga framgångsnycklar bygger på en djup kunskap och lång erfarenhet av att arbeta med jämställdhet och regional tillväxt och utveckling.
- I det fortsatta arbetet med jämställdhetsintegrering på regional nivå för Sweco fram flera rekommendationer. Exempelvis är det viktigt att ta tillvara resurscentras kompetens och erfarenheter. Logiken i insatser bör tydliggöras och målstyrningen öka – utan att det sker på bekostnad av den regionala flexibiliteten. Tillväxtverket kan också bidra till att skapa förutsättningar för ett jämställdhetsarbete som i större utsträckning genererar tydliga resultat och effekter samt införlivar ett intersektionellt perspektiv.